

Petar Bačić*

**THE PINOCHET CASE -
A LEGAL AND CONSTITUTIONAL ANALYSIS
- Edited by Diana Woodhouse, Oxford, 2000., p. 297**

Ubudljiva saga o ekstradiciji senatora *Augusta Pinocheta Ugarte*, koja je započela 18. X. 1998., nakon što je španjolski sudac *Baltasar Garzon* zatražio od Britanije njegovo izručenje španjolskim vlastima, transparentna je ilustracija prepletanja prava i politike u proceduri ekstradicije te odnosa između nacionalnog i međunarodnog prava. Riječ je o potezu španjolske vlade da se osigura Pinochetovo prisustvo na suđenju zbog zločina počinjenih za vrijeme dok je djelovao najprije kao generalissimus čileanske vojske, a kasnije i kao državni poglavar. Pinochet je naime optužen za tri kategorije zločina: torturu, genocid i uzimanje talaca tijekom 1973. godine. Ovaj događaj, koji je nakon dugogodišnje letargije engleski *Dom lordova* nenadano i nanovo postavio u samo središte međunarodne pozornice, otvorio je čitav niz zanimljivih pitanja iz kompleksa nacionalnog i međunarodnog javnog prava i njihova odnosa, prije svega preispitivanje stare doktrine o imunitetu suverena.

U tradicionalnom smislu doktrina o imunitetu suverena predstavlja čvrsto usvojeno načelo međunarodnog i nacionalnog prava. Ono je od početka označavalo izuzeće državnog poglavara, kako aktualnog tako i prošlog, od legalnih reperkusija za vođenje državnih poslova. No, stajališta i odluke *Doma lordova* (od 25. XI. 1998., 15. I. 1999., 24. III. 1999.) u slučaju Pinochet uvelike mjenjaju uvriježena i prihvaćena stajališta te doktrine. Za jedne ovaj događaj obilježava kraj državnog imuniteta, pripremu okvira za još širu međunarodnu jurisdikciju, posebno za zločine torture, i uopće široku zloupotrebu ljudskih prava, za druge pak negaciju i prekoračenje dobro znanih načela tradicionalnog međunarodnog prava. U svakom slučaju riječ je o događaju koji je obnovio i osvježio staru temu novim pogledima. Posljednjem pridonosi i knjiga *The Pinochet Case - A Legal and Constitutional Analysis*, koju je uredila **Diana Woodhouse** sa svojim suradnicima, uglavnom profesorima prava iz Oxforda (Brookes University).

Knjiga *The Pinochet Case - A Legal and Constitutional Analysis*, nakon uvoda u kojemu se iznosi kronologija događaja povezanih s ekstradicijom senatora Pinocheta (*Uvod: Ekstradicija Pinocheta-kronologija događaja*, koji je napisala urednica **Diana Woodhouse**, p. 1-17), podijeljena je na dva dijela, od kojih svaki dio ima tri poglavlja. Prvi dio (*Pinochet, Dom lordova i pitanje predrasude*, p. 17-80) sadržava tri poglavlja: prilog **David** *Robertsona Dom*

* Petar Bačić, asistent, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu

lordova kao politički i ustavni sud (p. 17-40); **Evadne Grant: Pinochet 2: pitanje jurisdikcije i predrasuda** (p. 41- 62); **Paula Catleyja i Lise Claydon Pinochet, predrasuda i Europska konvencija o ljudskim pravima** (p. 63-80). Drugi dio knjige (*Pinochet, pravda i međunarodno pravo*, p. 81-128) sadržava tri teksta. Prilog **Judith Hendrick Pinochet i pitanja morala i pravde** (p. 81-92), **Jonathana Black-Brancha Imunitet suverena u međunarodnom pravu** (p. 93-114) i **Ben Chigare Pinochet i organizacija međunarodnog kaznenog pravosuđa** (p. 115-128). Knjiga sadržava opširnu bibliografiju, tri aneksa, koji su zapravo cjelovita reprodukcija triju uzbudljivih izvješća s rasprave na kojoj su lordovi raspravljali o slučaju Pinochet.

The Pinochet Case - A Legal and Constitutional Analysis kao zbirka eseja s radionice (*workshopa*) *Centra za pravna istraživanja i političke studije* oksfordskog *Brookes sveučilišta* promptni je i kompetentni odgovor na živi i sveopći interes medija i politike i dakako akademskog svijeta koji su isprovocirale teme imuniteta suverena i ekstradicije kao klasične teme prava i politike. Iako se odluka *Doma lordova* u prvo vrijeme uvažavala kao ispravan odgovor općeg humanitarnog karaktera, neki su od početka ukazivali na njenu pogrešnost s obzirom na običajno međunarodno pravo te moguće destruktivne reperkusije na globalnu političku stabilnost i sigurnost, a da se ne govori o zaštiti ljudskih prava. Odluka lordova koja je suočila Pinocheta s ekstradicijom otvorila je mnoge implikacije za državne poglavare u svakoj jurisdikciji, a ne samo iz onih u kojoj djeluju nikome poželjni diktatori. Ona zapravo označava njen kraj, odnosno ultimativnu pripremu novog okvira još šire međunarodne jurisdikcije za sankcioniranje zločina torture, uopće zloupotreba ljudskih prava. Presuda *Doma lordova* koja je senatoru Pinochetu, bivšem predsjedniku Republike Čile i dugotrajnom diktatoru ove latinskoameričke države, odredila da se nema pravo pozivati na imunitet od kaznenopravnog progona, ima važne implikacije za razvoj općeg te ustavnog i kaznenog međunarodnog prava. Prije svega to se odnosi na kritiku i moguću rekonstrukciju dosada nedodirljivog imuniteta suverena kao tradicionalnog načela međunarodnog i nacionalnog ustavnog prava, koje je državnim poglavarima, aktualnim i bivšim, uvelike omogućavala slobodu od legalnih posljedica u obnašanju državnih poslova.

Oblikovana kao niz kompetentnih odgovora na iskrslu i prešno političko-pravno pitanje o biti tradicionalne doktrine imuniteta suverena u promjenjenim okolnostima suvremenog svijeta, knjiga uspješno rekapitulira relevantna stajališta o manama i vrlinama doktrine. No značajnija je činjenica da knjiga čitateljima ukazuje na dubinu ponora koji leži između onoga što država po svome pravu legitimno može činiti i rješavati i onog što ne može, i to jednostavno zbog mogućnosti međunarodnog prava da intervenira i otkloni takva rješenja, ali i da sudi onima koji su olakšali realiziranje takvih rješenja. Tradicionalna doktrina koja se nekad opravdavala jednakošću, neovisnošću i dostojanstvom individualnih suverenih država ustupa danas korak po korak pred argumentima međunarodnih ljudskih prava i međunarodnog kaznenog prava te zahtjevima univerzalne jurisdikcije. S obzirom na domaća iskustva, dobro je sve to imati u vidu.